

HABERLER

*Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü'nün «Konya Semineri»
(26.IX.1973 - 30.IX.1973)*

Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunun 50. yıl dönümü dolayısıyla Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü'nün Konya Turizm Derneği'nin daveti üzerine Konya'da tertiplelediği seminer, yerli ve yabancı 25 kadar âlimin iştiraki ile, 26-30 Eylül 1973 tarihleri arasında, Konya'da yapılmıştır.

26 Eylül 1973 Pazartesi günü, seminere iştirak etmek için Konya'ya gelen delegeler Turizm Derneği yetkilileri tarafından karşılanarak Konya, Şeker Fabrikası lojmanlarına yerleştirilmiş ve Seminer ilk toplantısına 27 Eylül 1973 Salı günü saat 10.15'de İl Kütüphânesinin Konferans Salonunda Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü'nün başkanı Prof. Dr. Emin Bilgiç'in açış konuşması ile başlamıştır.

Prof. Dr. Emin Bilgiç açış konuşmasında Konya Seminerinin Türkiye Cumhuriyetinin 50. yıl dönümü açısından mânâ ve ehemmiyetini izah ettikten sonra, Enstitünün Konya'dan önceki Erzurum ve Eskişehir'de yapmış olduğu simpozyumları kısaca anlatarak, Selçuklu devrinin Anadolu'ya getirdiği Türklük damgasını izah etmiş ve bu üçüncü seminer'in niçin Konya'da toplandığının da mânâsına işaret etmiştir.

Prof. Dr. Emin Bilgiç'ten sonra Konya Turizm Derneği adına Dernek Başkanı Senatör Fevzi Halıcı söz almış ve bu Seminer'in Konya'da toplanmasının Konya açısından ehemmiyetini belirterek Konya'da bir Selçuklu Üniversitesi'nin kurulmasının lüzümüne temas etmiş, Selçukluların Anadolu'ya gelişlerinin Küçük Asya medeniyetinden Türk medeniyetine geçiş olduğunu başka bir söyleyişle «Coğrafyadan tarihe geçişi ve tarih oluşu» anlatmıştır.

Açış konuşmalarından sonra seksiyon çalışmalarına geçilmiş ve başkanlığa Prof. Dr. Emin Bilgiç ile Prof. Dr. Mehmet Kaplan seçilmiştir.

İlk olarak Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen (Ankara Üniversitesi), «*Selçuklu Devrinin Özellikleri*» adlı konuşmasında Cumhuriyet devrinde Selçuklu araştırmalarına verilen ehemmiyeti belirterek, belli başlı mühim araştırmacıları ve araştırmaları, kronolojik bir tasnif ile, tanıtmıştır. Köymen Türk araştırmacıları arasında bilhassa M. F. Köprülü ile M. H. Yınanç'ın çalışmaları üzerinde durmuş, eski nesli temsil eden araştırmacıların önce siyasi ve askerî tarihi tes-

pit ettiklerini şimdiki neslin ise bu iki tespitten hareket ederek Selçuklu medeniyeti tarihine eğildiklerini söylemiştir. Prof. Köymen'in tebliği hakkında Prof. Ş. Tekindağ ile Yüksek Mimar Orhan C. Tuncer söz almışlardır.

İkinci olarak Prof. Dr. Şehâbettin Tekindağ (İstanbul Üniversitesi), «*I. Alâeddin Keykubâd tarafından uçlara yerleştirilen Türkmen gruplarının tesbiti meselesi*» adlı güzel tebliğinde, konuyu, yer yer mevzuu haricindeki örnekleri de zikrederek, büyük bir yetki ve açıklıkla izah etmiştir.

Üçüncü olarak As. Dr. Kâzım Yaşar Koprıman (Ankara Üniversitesi), söz almıştır. Koprıman «*Müverrih Aynı'nın Karaman Elçülüğü*» adlı tebliğinde, Osmanlı-Memlûk rekabeti karşısında Karamanoğulları beyliğinin durumunu ve Karamanoğullarının takip ettiği siyaseti, Aynı tarihinin ışığı altında, başarılı bir şekilde açıklamıştır. Bu tebliğ hakkında Prof. Tekindağ söz almıştır.

Öğleden sonra Mevlânâ Müzesi ziyaret edilmiş, müze müdürü Vâhit Mestçioğlu'nun sıcak misafirperverliği yanında geniş bir bilgi ile verdiği açıklamalar dinlendikten sonra, Mehmet A. Köymen, Seyfullah ve Emel Esin, Osman F. Sertkaya, Enstitü müdürü Prof. Dr. Emin Bilgiç'in başkanlığında bir heyet hâlinde Konya Valisi İhsan Tekin'i ziyaret etmiştir. Akşam yemeğinden sonra «Aşklar Bayramı» şenlikleri takip edilmiştir.

Projeksiyonlu tebliğlere ayrılan ikinci oturum 28 Ekim 1973 Perşembe günü saat 10.00'da Prof. Dr. Şehâbettin Tekindağ ile Prof. Dr. I. Mëlikoff'un başkanlığında toplanmıştır.

İlk olarak söz alan Dr. Emel Esin (İstanbul), «*Selçuklu kartalının Türk sanatındaki prototipleri*» adlı tebliğini sunmuştur. Türk sanatı tarihinin yanında Türk dili tarihini de ilgilendiren bu güzel tebliğde Selçuklu kartalı tetkik edilmiş, iki başlı kartalın iki yönü, dört başlı kartalın dört yönü ifade ettiği belirtildikten sonra başka hususları açıklayan astrolojik hayvan tipleri üzerinde durulmuş ve Bilge Kağan abidesinde rastlanan saksâğan ile hangi mevsimin keza Kültegin abidesinde bulunan sığın figürü ile de hangi mevsimin ifade edildiği çok açık ve güzel bir şekilde yer yer başka örneklerle mukayese de edilerek, anlatılmıştır. Bu tebliğ hakkında Doç. H. Karamağaralı ile Prof. Tekindağ söz almışlardır.

İkinci olarak söz alan Osman F. Sertkaya (İstanbul Üniversitesi), «*Grek harfleriyle yazılmış Anadolu Karamanlı metinleri üzerine notlar*» adlı tebliğinde Konya ve dolaylarında kesif bir şekilde yaşayan Türk asıllı Ortodoks Kamanlı topluluğuna ait, Grek harfleriyle fakat Türk dilinde yazılmış mezar taşlarını tanıtmış ve mezar taşı metinlerinin filolojik hususiyetlerini belirtmiştir. Bu tebliğ hakkında Orhan C. Tuncer, Prof. E. Bilgiç ve Prof. Tekindağ söz almışlardır.

Üçüncü olarak söz alan Dr. Yılmaz Önge (Ankara Üniversitesi), «*Selçuklular devrinde Konya çeşme ve sebilleri*» adlı tebliğini sunmuştur. Sebillerin taşıma su ile çeşmelerin ise kaynaktan gelen su ile beslendiğini belirten

Önge, çeşme ile sebil arasındaki mimari farkı ve gelişmeleri, çeşitli örnekler üzerinde başarı ile, belirtmiştir. Bu tebliğ hakkında Prof. Köymen ile Prof. Tekindağ söz almışlardır.

İkinci oturumun son tebliği Nümismat İbrahim Artuk (İstanbul)'un «*Bayburt Kalesi ve Mugisiddin Tuğrul*» adlı tebliğidir. İ. Artuk, tebliğinde, Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsünün tertiplemiş olduğu 1971 Malazgirt simpozyumunun Bayburt gezisinde tespit ettiği Bayburt Kalesi kitabelerini, büyük bir vukufla işlemiştir.

Öğle yemeğinden sonra şehrin tarihi abideleri ile müzeleri gezilmiş, akşam yemeğinden sonra Aşıklar Bayramı şenlikleri takip edilmiştir.

Üçüncü oturum 29 Ekim 1973 Cuma günü saat 10.00'da Prof. Dr. Mehmet A. Köymen ile Dr. Emel Esin'in başkanlığında çalışmalarına başlamıştır.

İlk olarak Nümismat Cevriye Artuk (İstanbul), «*Konya'da basılan Selçuklu altınları*» adlı tebliğini sunmuştur. Bu tebliğ hakkında Prof. Köymen söz alarak, tebliğin getirdiği yenilikleri belirtmiştir.

İkinci olarak Doç. Dr. Barbara Flemming (Hamburg Üniversitesi), «*Beğlikler Devri'nin romantik bir mesnevisi. Fahrî'nin Husrev ü Şirin'i*» adlı tebliğini sunmuştur. B. Flemming, Anadolu'da Türk dilinin tekâmülünü tespit etmede son derece faydalı olan bu Tebliğinde, Fahrî'nin bu eserini Aydınoğullarından Mehmed Beğ'in oğlu İsa Beğ'e 12 Mart 1367 (9 Receb 768) tarihinde sunduğunu ve bu eserin Eski Anadolu Türkçesi ile yazılı en eski eserlerden biri olduğunu belirtmiş, Kutb'dan takriben 25 yıl sonra Şeyhî'den de Takriben 60 yıl önce Hezec bahrinin *mefâilün mefâilün feâilün* vezni ile yazılan bu eserde Nizami'nin Husrev ü Şirin'den ve Firdevsi'nin Şehnâme'sinden alınan parçaların bulunduğunu, böylece eserin edebî değeri yanında tarihi ve destanî bir hüviyet kazandığını ve hâlen bilinen tek nüshanın istinsahının asıl yazmanın yazılışından takriben 100 yıl kadar sonraya ait olduğunu da söyleyerek tebliğine son vermiştir. Bu tebliğ hakkında Prof. Tekindağ söz almıştır.

Üçüncü olarak Prof. Dr. I. Mëlikoff (Strasbourg Üniversitesi), «*Horasan Erenleri*» adlı tebliğini sunmuştur. Bu tebliğde Baba İshak, Baba İlyas ve Barak Baba... gibi babalar üzerinde durularak, Beylikler Devri'ndeki dinî akımların devre tesiri incelenmiştir. Bu tebliğ hakkında Prof. Kaplan, Prof. Tekindağ, Prof. Kafesoğlu ve Prof. Köymen söz almışlardır.

Bu oturumun son konuşması Doç. Dr. Halûk Karamağaralı (Ankara Üniversitesi), «*Sahip-Ata Camii'nin restitüsyonu*» adlı tebliğ olmuştur. H. Karamağaralı tebliğinde, Sahip-Ata Camii'nin bugün harabe hâline gelmiş olan ve aslı şeklini kaybetmiş bulunan motiflerini, Selçuklu mimari tarzının çok başarılı bir şekilde metinle birleştirilmesi ile tamamen gün ışığına çıkarmıştır. Bu tebliğ hakkında Dr. E. Esin, Prof. Tekindağ ve Şerafeddin Uzluk söz almıştır.

Son oturum öğleden sonra saat 15.00-18.00 arası, Prof. Dr. Mehmet A. Köymen ile Doç. Dr. Barbara Flemming başkanlığında toplanmıştır.

İlk olarak söz alan Yüksek Mimar Orhan C. Tuncer (Ankara), «*Sivas'ın Keykavus Şifahanesinde yeni buluntular*» adlı geniş tebliğini vermiştir.

İkinci olarak söz alan Erol Yurdakul (Ankara), «*Kayseri Küçük Camii ve Medresesi*» adlı tebliğini vermiştir. Her iki konuşmacının da uzun ve güzel tebliğlerini büyük bir emek ve dikkatle hazırladıklarını zikretmeliyiz.

Oturumun ve Seminer'in son tebliği Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu (İstanbul Üniversitesi)'nin, «*Anadolu Selçuklu Devletinin kuruluşu meselesi*» adlı tebliğidir. Kafesoğlu tebliğinde çeşitli müellifler tarafından (M.A. Köymen 1073, Osman Turan 1075, M. Halil Yınanç 1077, Zeki V. Togan 1080, Jean Laurent 1080-1081... vs.) Selçuklu Devletinin kuruluşu hakkında değişik tarihler verildiğini yine başkent olarak ta İznik ile Konya üzerinde durulduğunu belirttikten sonra kendi görüşünü şöyle açıklamıştır. Kafesoğlu'na göre, Anadolu Selçuklu Devleti Melik Şâh'ın ölümünden sonra oğlu Kılıç Arslan tarafından 1092 yılında kurulmuş ve Başkent İznik olmuştur.

Tebliğlerden sonra Seminer, oturum başkanı Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen'in kapanış konuşması ile sona ermiştir.

Bu seminere çeşitli mazeretleri yüzünden gecikerek gelen ve tebliğini okuyamayan âlimlerin Enstitü Başkanlığına gönderdikleri tebliğler de şunlardır.

Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver (İstanbul Üniversitesi), «*Selçuklular zamanında Konya dâriüşşifâları*».

Prof. Dr. Faruk Sümer (Ankara Üniversitesi), «*Selçuklu devrinde işdişier*».

Prof. Dr. Zeynep Korkmaz (Ankara Üniversitesi), «*Beylikler Devri türkçesine toplu bir bakış*».

Doç. Nejat Diyarbekirli (İstanbul, Devlet G. S. Akademisi), «*Selçuklu sanatında an'anevi gelişme*».

Dr. Fahrettin Kırzioğlu (Erzurum Üniversitesi), «*Sürmelü Türkmen emirliği*».

Dr. Refet Yınanç, (Ankara Üniversitesi), «*Karaman-oğlu Ali Beğ vakfiyesi*».

Dr. Mustafa Çetin Varlık (Erzurum Üniversitesi), «*Anadolu Beyliklerinden Germiyan-oğullarının menşei*».

Dr. Zafer Bayburtluoğlu (Ankara), «*Çorum-Alaca-Mahmudiye Köyü yakınındaki Selçuklu Kenti ve buluntuları*».

Seminerin kapanışından sonra Konya'lı Şerafeddin Uzluk'un seminere katılanlar için evinde verdiği çaya gidilmiştir.

Çaydan sonra Konya Valisi İhsan Tekin Seminer üyeleri ile Aşıklar bayramının Jüri üyeleri için bir yemek vermiştir.

30 Eylül 1973 Cumaertesi günü gezi tertiplenerek Aksaray ve civarındaki tarihi abideler tetkik edilmiş ve böylece Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü'nün tertiplediği «*Konya Semineri*» sona ermiştir.

Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü'nün üçüncü semineri ile gezisi çok başarılı geçmiş, heyet üyeleri ve Selçuklu araştırmaları için çok faydalı olmuştur.

Osman F. Sertkaya

Milletlerarası 1. Trakoloji Kongresi

Milletlerarası Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Birliği'nin himayesi altında Bulgar Millî Komitesi tarafından tertip edilen «1. Milletlerarası Trakoloji Kongresi» Sofya'da 5-10 Temmuz 1972 tarihleri arasında toplanmıştır. Kongre 5 Temmuz'da Sofya Üniversitesinde tertip komitesi başkanı ve Bulgar İlimler Akademisi ikinci başkanı Prof. Vladimir Georgiev'in açış nutku ve diğer ülkelerin delegasyon başkanlarının konuşmalarından sonra başlamıştır.

Avrupa memleketlerinin çoğu kongreye delege göndermişlerdir. Memleketimizi ise Ord. Prof. A. M. Mansel, Ord. Prof. E. Akurgal ve Prof. A. Erzen temsil etmişlerdir. Kongre 3 seksiyondan ibaretti. 1. seksiyon, Arkeoloji ve Sanat tarihi, 2. seksiyon, Tarih ve kültür tarihi, 3. seksiyon, Lengüistik olarak tertiplenmişti. Bununla beraber 2. seksiyon içinde Trakya tababetinin anahatları, Traklar'da diş ve çene hastalıkları, Thraco-Get antropolojisi etüdlerine katkı, Antropolojik verilere göre Traklar'ın menşei gibi tebliğler de yapılmıştır. Fakat kongrenin esas ağırlık kısmını, Neolitik devirden Bizans devrine kadar, başta Bulgaristan olmak üzere diğer komşu Balkan memleketlerinin tarihi, kültürü, dilleri ve etnolojisi teşkil etmiştir.

Anlaşıldığına göre, kongrenin asıl amacı Traklar'ın menşei Neolitik devre götürmek suretiyle memleketin otokton halkı olduğunu ispatlamak ve dolayısıyla Bulgar milletinin oluşmasında Trak veya Proto Traklar'ın yani yerli halkın rolünü belirtmektir. Çoğunlukla Bulgar bilginlerinin tebliğlerinden, Trakoloji kongresine millî bir mahiyet vermek istedikleri görülmüştür.

Karanovo kültüründen itibaren Bulgaristan'ın devamlı bir iskâna sahne olduğu ve birçok istilâya ve büyük kültürlerin tesirine rağmen Neolitik devirden Roma devrine kadar mahalli, yerli bir kültür geleneğinin devam edip gittiği de son yıllarda prehistorik kazılarda bulunan eserlerden anlaşılmaktadır. Bununla beraber, Traklar'ın otokton oldukları henüz bir hipotez mahiyetinde-